Shirah in Tanakh: The Good, the Bad, and the Ugly

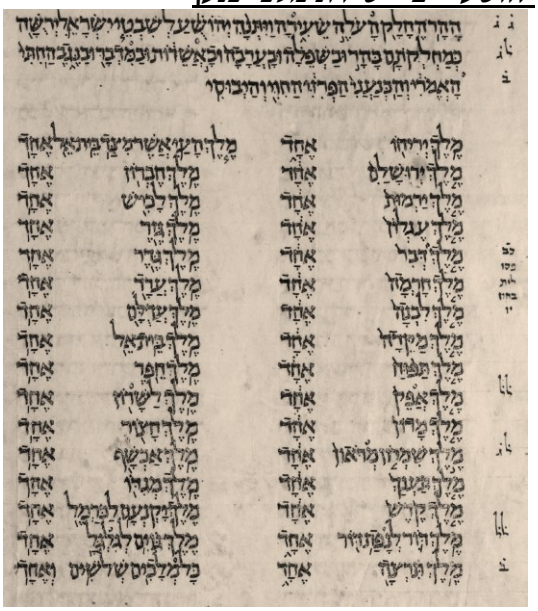
"אריח ע"ג לבינה / לבינה ע"ג לבינה"

1. גמ' מגילה טז:

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, דָּרַשׁ רַבִּי שֵׁילָא אִישׁ כְּפַר תְּמַרְתָּא: כָּל הַשִּׁירוֹת כּוּלָּן נִכְתָּבוֹת **אָרִיחַ עַל גַּבֵּי לְבֵינָה וּלְבֵינָה עַל גַּבֵּי אָרִיחַ חוּץ מִשִּׁירָה זוֹ** (עשרת בני המן) **וּמַלְכֵי כְנַעַן**, שֶׁאָרִיחַ עַל גַּבֵּי אָרִיחַ וּלְבֵינָה עַל גַּבֵּי לְבֵינָה. מַאי טַעְמָא? **שֶׁלֹּא תְּהֵא תְּקוּמָה לְמַפַּלְתָּן**.

עי' שירת הים – **שמות ט"ו**
עי' שירת דבורה – **שופטים ה'**
עי' שירת דוד – **תהלים י"ח (שמ"ב כב)**
עי' עשרת בני המן - **אסתר ט:ו-יא**

2. יהושע י"ב – שירת מלכי כנען

3. אבודרהם פורים י"ב

וְאָמְרִינַן הָתָם אָמַר ר' חֲנִינָא בַּר פָּפָּא כָּל הַשִּׁירוֹת כֻּלָּן אָרִיחַ עַל גַּבֵּי לְבֵנָה וּלְבֵנָה עַל גַּבֵּי אָרִיחַ חוּץ מִשִּׁירָה זוֹ שֶׁל עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן שֶׁהִיא אָרִיחַ עַל גַּבֵּי אָרִיחַ וּלְבֵנָה עַל גַּבֵּי לְבֵנָה. מַאי טַעְמָא? אָמַר ר' אַבָּהוּ **כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא תְּקוּמָה לְמַפַּלְתָּן שֶׁל רְשָׁעִים**.
וְכֵן בְּשִׁירַת הָאֲזִינוּ וּבְמַלְכֵי דִּיהוֹשֻׁעַ שֶׁאוֹמֵר בְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים שֶׁהֵם לְבֵנָה עַל גַּבֵּי לְבֵנָה רוֹצֶה לוֹמַר **שֶׁלֹּא תְּהֵא תְּקוּמָה לְשׁוֹפְכֵי דָּם נָקִי שֶׁנֶּאֱמַר כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם**.

4. גמ' סוטה ל:

תָּנוּ רַבָּנָן, בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: בְּשָׁעָה שֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, נָתְנוּ עֵינֵיהֶם לוֹמַר **שִׁירָה**. וְכֵיצַד אָמְרוּ שִׁירָה? **כְּגָדוֹל הַמַּקְרֶא אֶת הַלֵּל**, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו רָאשֵׁי פְּרָקִים. מֹשֶׁה אָמַר "אָשִׁירָה לַה'", וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'", מֹשֶׁה אָמַר "כִּי גָאֹה גָּאָה" וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'".
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: **כְּקָטָן הַמַּקְרֶא אֶת הַלֵּל**, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו כָּל מָה שֶׁהוּא אוֹמֵר. מֹשֶׁה אָמַר "אָשִׁירָה לַה'" וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'", מֹשֶׁה אָמַר "כִּי גָאֹה גָּאָה", וְהֵן אוֹמְרִים "כִּי גָאֹה גָּאָה".
רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: **כְּסוֹפֵר הַפּוֹרֵס עַל שְׁמַע בְּבֵית הַכְּנֶסֶת**, שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ תְּחִילָּה וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו.

5. שמות טו - שירת הים

(א) אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם

6. שמות טו – שירת מרים

(כ) וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן **אֶת־הַתֹּף** בְּיָדָהּ וַתֵּצֶאןָ כָּל־הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ **בְּתֻפִּים וּבְמְחֹלֹת**: (כא) וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם:
שִׁירוּ לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם:

7. שמ"ב כ"ב – שירת דוד

(ל) כִּי בְךָ אָרוּץ גְּדוּד בֵּאלֹהַי אֲדַלֶּג־שׁוּר:
(לא) הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה
מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ:
(לב) כִּי מִי־אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ:
(לג) הָאֵל מָעוּזִּי חָיִל וַיַּתֵּר תָּמִים דַּרְכִּי:
(לד) מְשַׁוֶּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמֹתַי יַעֲמִדֵנִי:
(לה) מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחַת קֶשֶׁת־נְחוּשָׁה זְרֹעֹתָי:

8. שופטים ה' – שירת דבורה

(ג) שִׁמְעוּ מְלָכִים הַאֲזִינוּ רוֹזְנִים
אָנֹכִי לַיהוָה אָנֹכִי אָשִׁירָה אֲזַמֵּר לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
(ד) יְהוָה בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם
אֶרֶץ רָעָשָׁה גַּם־שָׁמַיִם נָטָפוּ גַּם־עָבִים נָטְפוּ מָיִם:
(ה) הָרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה זֶה סִינַי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

חלק ב': שירה 'קצרה'

9. במדבר כא

(יד) עַל־כֵּן יֵאָמַר **בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת יְקֹוָק**
אֶת־וָהֵב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים אַרְנֹן: (טו) וְאֶשֶׁד הַנְּחָלִים
אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עָר וְנִשְׁעַן לִגְבוּל מוֹאָב: (טז) וּמִשָּׁם בְּאֵרָה
הִוא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְקֹוָק לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה
לָהֶם מָיִם: ס
(יז) **אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת**
עֲלִי בְאֵר עֱנוּ־לָהּ:
(יח) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם
בִּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעֲנֹתָם וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה:
(יט) וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת:
(כ) וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה
עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן: פ

10. יהושע פרק י

(י) וַיְהֻמֵּם יְקֹוָק לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּם מַכָּה־גְדוֹלָה בְּגִבְעוֹן
וַיִּרְדְּפֵם דֶּרֶךְ מַעֲלֵה בֵית־חוֹרֹן וַיַּכֵּם עַד־עֲזֵקָה וְעַד־מַקֵּדָה:
(יא) וַיְהִי בְנֻסָם| מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹרַד בֵּית־חוֹרֹן **וַיקֹוָק**
הִשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדֹלוֹת מִן־הַשָּׁמַיִם עַד־עֲזֵקָה וַיָּמֻתוּ
רַבִּים אֲשֶׁר־מֵתוּ בְּאַבְנֵי **הַבָּרָד** מֵאֲשֶׁר הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בֶּחָרֶב: ס
(יב) **אָז יְדַבֵּר** יְהוֹשֻׁעַ לַיקֹוָק בְּיוֹם תֵּת יְקֹוָק אֶת־הָאֱמֹרִי לִפְנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר| לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל
שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם וְיָרֵחַ בְּעֵמֶק אַיָּלוֹן:
(יג) וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד
עַד־יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו
הֲלֹא־הִיא כְתוּבָה עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי
הַשָּׁמַיִם וְלֹא־אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים: (יד) **וְלֹא הָיָה כַּיּוֹם**
הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו לִשְׁמֹעַ יְקֹוָק בְּקוֹל אִישׁ כִּי יְקֹוָק נִלְחָם
לְיִשְׂרָאֵל: פ

חלק ג': שירה "בעיתית"

11. שמואל א' יח:ו-ט

(ו) {פ} וַיְהִי בְּבוֹאָם בְּשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי
וַתֵּצֶאנָה **הַנָּשִׁים** מִכָּל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל לָשִׁיר **וְהַמְּחֹלוֹת** לִקְרַאת

Shirah in Tanakh: The Good, the Bad, and the Ugly

שְׁאוּל הַמֶּלֶךְ **בְּתֻפִּים בְּשִׂמְחָה** וּבְשָׁלִשִׁים׃ (ז) וַתַּעֲנֶינָה הַנָּשִׁים **הַמְשַׂחֲקוֹת** וַתֹּאמַרְן
הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו׃

12. עי' שופטים יא:ל-לה – בת יפתח

13. בראשית רבה (וילנא) פרשה ס

אַרְבָּעָה הֵן שֶׁתָּבְעוּ שֶׁלֹּא כְהֹגֶן... **יִפְתָּח** (שופטים יא, לא)׃ וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא וגו' וְהַעֲלִיתִיהוּ עֹלָה לַה', **הָא אִלּוּ יָצָא חָמוֹר אוֹ כֶלֶב אֶחָד אוֹ חָתוּל אַחַת, הָיָה מַעֲלֶהוּ עוֹלָה,** וְזִמֵּן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא כְהֹגֶן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שופטים יא, לד)׃ וַיָּבֹא יִפְתָּח וגו' וְהִנֵּה בִתּוֹ יֹצֵאת לִקְרָאתוֹ...

14. גמ' פסחים סו:

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב׃ כָּל **הַמִּתְיַהֵר**, אִם חָכָם הוּא - חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ, אִם נָבִיא הוּא - נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ. ... אִם נָבִיא הוּא **נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ - מִדְּבוֹרָה**, דִּכְתִיב׃ "חָדְלוּ פְרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדְלוּ עַד **שַׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל** וְגוֹ'", וּכְתִיב׃ "עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי שִׁיר וְגוֹ'".

15. שופטים ה' – שירת דבורה

(ו) בִּימֵי שַׁמְגַּר בֶּן־עֲנָת בִּימֵי יָעֵל חָדְלוּ אֳרָחוֹת וְהֹלְכֵי נְתִיבוֹת יֵלְכוּ אֳרָחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת׃ (ז) חָדְלוּ פְרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדָלּוּ **עַד שַׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל**׃...
(ט) לִבִּי לְחוֹקְקֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בָּעָם בָּרְכוּ יְהוָה.
(יד) מִנִּי אֶפְרַיִם שָׁרְשָׁם בַּעֲמָלֵק אַחֲרֶיךָ בִנְיָמִין בַּעֲמָמֶיךָ מִנִּי מָכִיר יָרְדוּ מְחֹקְקִים וּמִזְבּוּלֹן מֹשְׁכִים בְּשֵׁבֶט סֹפֵר.
(טו) וְשָׂרֵי בְיִשָּׂשכָר עִם דְּבֹרָה וְיִשָּׂשכָר כֵּן בָּרָק בָּעֵמֶק שֻׁלַּח בְּרַגְלָיו בְּפַלְגוֹת רְאוּבֵן גְּדֹלִים חִקְקֵי לֵב... (יח) זְבֻלוּן עַם חֵרֵף נַפְשׁוֹ לָמוּת וְנַפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֶה. (יט) בָּאוּ מְלָכִים נִלְחָמוּ אָז נִלְחֲמוּ מַלְכֵי כְנַעַן בְּתַעְנַךְ עַל מֵי מְגִדּוֹ בֶּצַע כֶּסֶף לֹא לָקָחוּ... (כד) תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ.

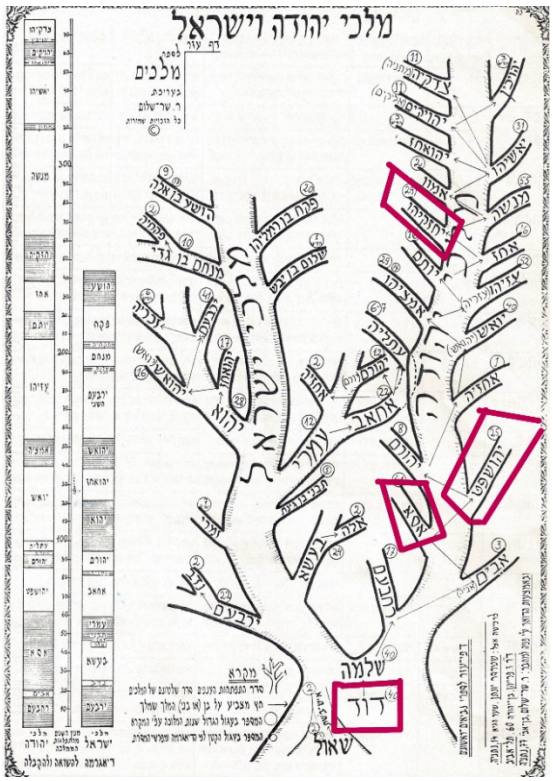
16. יהושע יב

(א) {פ} וְיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו אַתָּה זָקַנְתָּה בָּאתָ בַּיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאֶרָה הַרְבֵּה־מְאֹד לְרִשְׁתָּהּ׃

חלק ד' – השירה שלא נאמרה!

17. איכה רבה פתיחתות ד"ה ל זבדי בן

זַבְדִּי בֶּן לֵוִי פָּתַח (איכה ד, יב)׃ לֹא הֶאֱמִינוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וגו', **אַרְבָּעָה מְלָכִים הָיוּ**, מַה שֶׁתָּבַע זֶה לֹא תָּבַע זֶה, וְאֵלּוּ הֵן׃ **דָּוִד וְאָסָא וִיהוֹשָׁפָט וְחִזְקִיָּהוּ.**
דָּוִד אָמַר (תהל' יח, לח)׃ **אֶרְדּוֹף אוֹיְבַי וְאַשִּׂיגֵם** וגו', אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנִי עוֹשֶׂה כֵן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שמ"א ל, יז)׃ וַיַּכֵּם דָּוִד מֵהַנֶּשֶׁף וְעַד הָעֶרֶב לְמָחֳרָתָם...
עָמַד **אָסָא** וְאָמַר אֲנִי **אֵין בִּי כֹּחַ** לַהֲרֹג לָהֶם אֶלָּא אֲנִי **רוֹדֵף** אוֹתָם **וְאַתָּה עוֹשֶׂה**, אָמַר לוֹ אֲנִי עוֹשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (דהי"ב יד, יב)׃ **וַיִּרְדְּפֵם אָסָא** וגו', 'לִפְנֵי אָסָא' אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא 'לִפְנֵי ה' וְלִפְנֵי מַחֲנֵהוּ.'
עָמַד **יְהוֹשָׁפָט** וְאָמַר אֲנִי **אֵין בִּי כֹּחַ** לֹא לַהֲרֹג וְלֹא לְרַדֵּף, אֶלָּא **אֲנִי אוֹמֵר שִׁירָה וְאַתָּה עוֹשֶׂה**, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנִי עוֹשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (דהי"ב כ, כב)׃ וּבְעֵת הֵחֵלּוּ בְרִנָּה וּתְהִלָּה וגו'.
עָמַד **חִזְקִיָּהוּ** וְאָמַר אֲנִי **אֵין בִּי כֹּחַ** לֹא לַהֲרֹג וְלֹא לְרַדֵּף וְלֹא לוֹמַר שִׁירָה, אֶלָּא **אֲנִי יָשֵׁן עַל מִטָּתִי וְאַתָּה עוֹשֶׂה**, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנִי עוֹשֶׂה הַכֹּל הַמַּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיָדֵנוּ׃

18. חזקיהו – מל"ב יט

(ג) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חִזְקִיָּהוּ יוֹם־צָרָה וְתוֹכֵחָה וְנִאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי **בָאוּ בָנִים עַד־מַשְׁבֵּר וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה**׃ [...] (לב) לָכֵן כֹּה־אָמַר יְקֹוָק אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבֹא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא־יוֹרֶה שָׁם חֵץ וְלֹא־יְקַדְּמֶנָּה מָגֵן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ סֹלְלָה׃ (לג) בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר־יָבָא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבֹא נְאֻם־יְקֹוָק׃ (לד) וְגַנּוֹתִי אֶל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי׃ (לה) **וַיְהִי׀ בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא׀ מַלְאַךְ יְקֹוָק וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה שְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָף וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם פְּגָרִים מֵתִים**׃...

19. סנהדרין צד.

מִפְּנֵי מָה כָּל מֵם שֶׁבְּאִמְצַע תֵּיבָה פָּתוּחַ וְזֶה סָתוּם? **בִּיקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת חִזְקִיָּהוּ מָשִׁיחַ וְסַנְחֵרִיב גּוֹג וּמָגוֹג.** אָמְרָה מִדַּת הַדִּין לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא׃ רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וּמָה דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר כַּמָּה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנֶיךָ לֹא עָשִׂיתָ מָשִׁיחַ **חִזְקִיָּה שֶׁעָשִׂית לוֹ כָּל הַנִּסִּים הַלָּלוּ וְלֹא אָמַר שִׁירָה לְפָנֶיךָ** תַּעֲשֵׂהוּ מָשִׁיחַ? לְכָךְ

20. דהי"ב לב

(כב) **וַיּוֹשַׁע יְקֹוָק אֶת־יְחִזְקִיָּהוּ** וְאֵת׀ יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם מִיַּד סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וּמִיַּד־כֹּל וַיְנַהֲלֵם מִסָּבִיב׃ (כג) וְרַבִּים מְבִיאִים מִנְחָה לַיקֹוָק לִירוּשָׁלִַם **וּמִגְדָּנוֹת לִיחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּנַּשֵּׂא לְעֵינֵי כָל־הַגּוֹיִם מֵאַחֲרֵי־כֵן**׃

21. שמ"א יז:מז

וְיֵדְעוּ כָּל־הַקָּהָל הַזֶּה **כִּי־לֹא בְחֶרֶב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְהוָה** כִּי לַיהוָה הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיָדֵנוּ׃